

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.017.06.2020

Pan
Stanisław Kalawski
Dyrektor Szkoły Podstawowej
im. dra Bolesława Orzechowicza w Kalnikowie
37-724 Kalników 87

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/007 - Działalność organów administracji publicznej dotycząca podtrzymywania tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. dra Bolesława Orzechowicza w Kalnikowie, 37-724 Kalników 87 ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Stanisław Kalawski, dyrektor Szkoły, od 1 września 2015 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Zapewnienie przez szkołę uczniom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym nauki języka mniejszości oraz własnej historii i kultury.
Okres objęty kontrolą	Od 30 września 2020 r. do 2 grudnia 2020 r. (w tym z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy o NIK ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler/Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Edyta Niegowska-Buko, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/156/2020 z 29 września 2020 r.2. Stefan Gados, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/177/2020 z 19 listopada 2020 r.

(akta kontroli str.1-5)

¹ Dalej: Szkoła.

² Zarządzenie Wójta Gminy w Stubnie Nr 42/2015 z dnia 30 czerwca 2015 r oraz Nr 0050/19/2020 z dnia 28 kwietnia 2020 r. w sprawie powierzenia stanowiska dyrektora szkoły.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Dyrektor Szkoły zapewnił uczniom należącym do ukraińskiej mniejszości narodowej ⁵ podtrzymanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, m.in. poprzez naukę języka mniejszości oraz własnej historii i kultury.
Uzasadnienie oceny ogólnej	<p>W Statucie Szkoły uwzględniono kwestię nauki uczniów mniejszości, określając w nim cele i zadania w zakresie umożliwienia uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, językowej i religijnej.</p> <p>Uczniom mniejszości, których rodzice o to wnioskowali zapewniono naukę języka ukraińskiego, a w latach szkolnych 2018/2019-2019/2020 dla uczniów klasy V i VI również własnej historii i kultury. W okresie zagrożenia COVID-19 podczas nauki zdalnej nie ograniczono wymiaru zajęć dla uczniów mniejszości narodowej, a informacje o zasadach i formach kształcenia na odległość umieszczone były na stronie internetowej Szkoły.</p> <p>Biblioteka szkolna w okresie objętym kontrolą zapewniała rozwój wrażliwości kulturowej i społecznej uczniów mniejszości, organizując konkursy, akcje czytelnicze i wystawy. W Szkole zostały opracowane autorskie programy nauczania języka ukraińskiego, jako języka mniejszości oraz własnej historii i kultury. Ponadto na zajęciach języka ukraińskiego wykorzystywano książki w języku ukraińskim pozyskane od partnerskiej szkoły we Lwowie oraz podręczniki do tzw. „starej” podstawy programowej ze względu na brak podręczników dopuszczonych w ramach nowej podstawy programowej.</p> <p>Dyrektor zorganizował dla nauczycieli pracujących z uczniami mniejszości narodowej doskonalenie zawodowe w formie ośmiu szkoleń i konferencji. Stwierdzone nieprawidłowości polegały głównie na:</p> <ul style="list-style-type: none">- nierzetelnej realizacji wymogu określonego w art. 50 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej⁶ w zakresie potwierdzenia danych liczby uczniów mniejszości ukraińskiej w roku szkolnym 2019/2020, znajdujących się w Systemie Informacji Oświatowej,- niezorganizowaniu nauki własnej historii i kultury w trzyletnim okresie nauczania dla uczniów klas gimnazjalnych uczestniczących w zajęciach z języka mniejszości, mimo takiego obowiązku wynikającego z § 1 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym⁷;- nieprzestrzeganiu zasad dokumentowania przebiegu nauki języka ukraińskiego oraz zajęć z własnej historii i kultury określonych odpowiednio w § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁸ i w § 11 ust. 1 ww. rozporządzenia.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: mniejszość, mniejszość narodowa lub mniejszość ukraińska

⁶ Dz.U. z 2019, poz. 1942, ze zm.; Dalej: ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 o SIO.

⁷ Dz.U. 2014 poz. 263; dalej: Rozporządzenie z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej. Rozporządzenie uchylone z dniem 1 września 2017 r.

⁸ Dz.U. poz. 1646, ze zm.; dalej: rozporządzenie z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie dokumentacji przebiegu nauczania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Zapewnienie przez szkołę uczniom należącym do mniejszości narodowych nauki języka mniejszości oraz własnej historii i kultury

Opis stanu faktycznego

1. W Statucie Szkoły obowiązującym od dnia 1 grudnia 2017 r. określono cele i zadania w zakresie umożliwienia uczniom podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej oraz nauczania języka ukraińskiego, jako języka mniejszości⁹. W rozdziale II Statutu w § 6 pkt. 5 i 6 zawarto zapis, że Szkoła prowadzi nauczanie języka ukraińskiego, jako zajęcia dodatkowe, zgodnie z wolą rodziców wyrażoną na piśmie oraz że organizuje nauczanie historii, geografii i kultury kraju mniejszości narodowości ukraińskiej, jeśli na te zajęcia zostanie zgłoszonych przynajmniej 7 uczniów za zgodą organu prowadzącego. Zajęcia dodatkowe prowadzone są w grupach międzyklasowych i międzyoddziałowych poza systemem klasowo-lekcyjnym¹⁰. W § 28 pkt 1, 2 i 3 Statutu określono organizację zajęć z języka ukraińskiego w wymiarze 3 godzin tygodniowo. Szkoła nie skorzystała z prawa do używania nazwy w języku mniejszości ukraińskiej, ani możliwości określenia w nazwie innego niż polski język nauczania.

(akta kontroli str.17 - 53)

2. W latach 2018-2020 Szkoła była objęta przez Kuratorium Oświaty w Rzeszowie kontrolą w zakresie „Prawidłowości realizacji zadań szkół w zakresie organizacji nauki języka mniejszości narodowej i etnicznej i języka regionalnego oraz własnej historii i kultury”, w wyniku której nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń¹¹.

W okresie objętym kontrolą Szkoła nie otrzymywała od organu prowadzącego decyzji i zaleceń w sprawach organizacji zajęć dla uczniów mniejszości narodowej.

(akta kontroli str.54-66)

3. W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 nauką języka ukraińskiego, jako języka mniejszości zostało objętych odpowiednio: 27, 24 i 17¹² uczniów, co stanowiło kolejno 20,3%, 18,32 i 16,04% ogółu uczniów uczących się w Szkole w poszczególnych latach¹³. Wszyscy uczniowie objęci nauką języka ukraińskiego posiadali obywatelstwo polskie¹⁴.

W okresie objętym kontrolą w Szkole zostało złożonych przez rodziców 7 wniosków w sprawie nauki mniejszości, w tym: w roku szkolnym 2017/2018 - 3 wnioski, w 2018/2019 - 1 wniosek i w 2019/2020 - 3 wnioski¹⁵. Pozostałe 24 wnioski, na podstawie których zapewniono naukę w latach szkolnych objętych kontrolą, złożono w latach wcześniejszych.

W ww. okresie nie stwierdzono przypadków nieobjęcia nauką języka ukraińskiego, jako języka mniejszości ucznia, którego rodzice o to wnioskowali. Wszystkie wnioski znajdowały się w dokumentacji nauczania tych uczniów. Dwa

⁹ Statut Szkoły uchwalony na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 28 listopada 2017 r. (Uchwała nr 6/2017). Wcześniej obowiązujący Statut Zespołu Szkół w Kalnikowie uchwalony na posiedzeniu Rady Gminy w Stubnie w dniu 25 kwietnia 2003 r. i zmieniony Uchwałą Rady Pedagogicznej nr 3/2010 z dnia 22 listopada 2010 r. również zawierał wszystkie zapisy w zakresie umożliwienia uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej i językowej.

¹⁰ § 24 pkt 2 Statutu Szkoły z dnia 1 grudnia 2017 r.

¹¹ Protokół kontroli nr 124059 z dnia 19 marca 2018 r.

¹² W tym: w roku szkolnym 2017/2018 4 uczniów gimnazjum i w 2018/2019 – 4 uczniów gimnazjum.

¹³ Wg. Stanu na dzień 30 września. Liczba uczniów Szkoły ogółem na dzień 30 września wynosiła w 2017/2018 – 133 uczniów, w 2018/2019 – 131 uczniów, w 2019/2020 - 106 uczniów.

¹⁴ Analizą objęto dane wszystkich uczniów uczących się języka ukraińskiego, jako języka mniejszości w latach 2017/2018-2019/2020, tj. zarejestrowanych w SIO w 2017/2018 – 27 uczniów, w 2018/2019 – 24 uczniów i w 2019/2020 – 17 uczniów.

¹⁵ Dodatkowo na nowych drukach w dokumentacji uczniów znajdowało się 7 wniosków o objęcie nauką własnej historii i kultury szkolnym 2018/2019- 6 wniosków i w 2019/2020 1 wniosek. Wnioski te dołączono dodatkowo, a uczniowie w zajęciach z własnej historii i kultury uczestniczyli na podstawie wniosków złożonych przed rokiem szkolnym 2017/2018.

z trzech wniosków dotyczących roku szkolnego 2017/2018 złożono 29 września 2017 r., tj. po terminie 20 września określonym w § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymanie tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym¹⁶.

Dyrektor wyjaśnił, że przyjął wnioski gdyż dysponowałem wolnymi miejscami w utworzonej już grupie i chciał umożliwić naukę dzieciom.

(akta kontroli str.67-75, 91-92)

Analiza danych zawartych w dziennikach lekcyjnych i wniosków o naukę języka mniejszości, znajdujących się w dokumentacji nauczania, w odniesieniu do danych ujętych w SIO, wykazała zgodne ze stanem faktycznym wykazywanie liczby uczniów objętych nauką języka ukraińskiego, jako języka mniejszości¹⁷.

W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 dane dotyczące liczby uczniów mniejszości ukraińskiej wykazane w SIO i dziennikach zgodne były z liczbą uczniów, na którą Szkoła otrzymała zwiększoną subwencję na rok 2018 i 2019.

W roku szkolnym 2019/2020 dane dotyczące liczby uczniów mniejszości ukraińskiej wykazane w SIO i dziennikach na dzień 30 września 2019 wynosiły 17 uczniów, a po 21 listopada 2019 r. 16 uczniów, natomiast Gmina Stubno otrzymała zwiększoną subwencję (naliczoną wagami dla uczniów należących do mniejszości narodowej) tylko na 14 uczniów.

Urząd Gminy w Stubnie informował corocznie o konieczności sprawdzenia wykazanych w SIO danych, dotyczących uczniów mniejszości ukraińskiej.

Dyrektor wyjaśnił, że: *na prośbę Urzędu Gminy w Stubnie o weryfikację danych w SIO potwierdziłem telefonicznie ich prawdziwość bez dodatkowego sprawdzenia, będąc przekonany, że są właściwe. Nie potrafię podać przyczyny powstania tych rozbieżności.*

(akta kontroli str.67-68, 76-78)

Szkoła informowała o możliwości nauczania języka ukraińskiego, jako języka mniejszości, własnej historii i kultury oraz możliwości zorganizowania nauczania geografii Ukrainy, umieszczając stosowne informacje na szkolnej tablicy ogłoszeń. W trakcie kontroli informacje takie zamieszczono również na stronie internetowej Szkoły. Rodzice przy zapisywaniu dziecka wypełniali kartę zgłoszenia dziecka, która zawierała punkty dotyczące możliwości uczęszczania na zajęcia z języka ukraińskiego i wyboru religii.

(akta kontroli str.74, 79-86)

4. Przy składaniu wniosków o objęcie dziecka nauką języka ukraińskiego i własnej historii i kultury, Dyrektor Szkoły przekazywał rodzicom pisemne informacje, o których mowa w § 6 rozporządzenia rozporządzenie z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej. Do wszystkich siedmiu wniosków o naukę języka ukraińskiego i własnej historii i kultury złożonych w okresie objętym kontrolą załączono pisemne potwierdzenie zapoznania rodziców w powyższym zakresie. Treść informacji przekazywanej rodzicom umieszczono również na stronie internetowej Szkoły.

Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że rodzice byli informowani w tym zakresie również ustnie przez wychowawców na pierwszym spotkaniu w roku szkolnym.

¹⁶ Dz.U. poz. 1627; dalej: rozporządzenie z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej.

¹⁷ Łącznie analizą objęto dane wszystkich 31 uczniów uczących się języka ukraińskiego, jako języka mniejszości w latach 2017/2018-2019/2020, na podstawie: 24 wniosków złożonych przed rokiem szkolnym 2017/2018, 3 wniosków złożonych w roku szkolnym 2017/2018, 1 wniosku w 2018/2019 i 3 wniosków złożonych w roku szkolnym 2019/2020.

Z przekazywanych informacji wychowawcy nie sporządzali protokołów i nie dokumentowali tego faktu w inny sposób. Odnotowywali jedynie w dzienniku lekcyjnym odbycie spotkania z rodzicami i potwierdzali obecność rodziców.

(akta kontroli str. 82-84, 87-90)

5. W okresie objętym kontrolą 7 uczniów zaprzestało nauki języka ukraińskiego, w tym trzech również własnej historii i kultury. Rodzice tych uczniów złożyli oświadczenia o rezygnacji z objęcia dziecka/ucznia nauką języka mniejszości i nauki własnej historii i kultury odpowiednio: w roku 2017/2018 – 3, w 2018/2019 – 3 i w 2019/2020 – 1. Oświadczenie, dotyczące roku szkolnego 2019/2020 zostało złożone przez rodziców w dniu 21 listopada 2019, tj. w terminie późniejszym niż 29 września roku szkolnego, którego dotyczy rezygnacja, mimo iż przepisy § 2 ust. 6 rozporządzenia rozporządzenie z dnia 18 sierpnia 2017 w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej, określa datę przyjęcie takiego oświadczenia do dnia 29 września.

Dyrektor wyjaśnił, że: *przyjąłem oświadczenie o rezygnacji od rodziców ucznia po terminie, gdyż nalegali na jego przyjęcie i stwierdzili, że ich dziecko w zajęciach nie będzie uczestniczyło. Decyzję swoją uzasadniali zbyt dużym obciążeniem dziecka nauką z przedmiotów ogólnoszkolnych. Nie pamiętam, czy powiadomiłem Urząd Gminy w Stubnie o otrzymaniu rezygnacji, ale niezwłocznie dokonałem wyrejestrowania ucznia w SIO.*

(akta kontroli str.93-97)

6. W latach objętych kontrolą Szkoła zapewniła naukę języka ukraińskiego na I, II i III etapie edukacyjnym w wymiarze przewidzianym w § 8a pkt 3 rozporządzenia z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej oraz w załączniku nr 3 do rozporządzenia z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie tożsamości narodowej¹⁸. Wszystkie grupy zarejestrowane były w SIO, jako grupy nauczania języka mniejszości.

Szkoła zorganizowała również w latach szkolnych 2018/2019-2019/2020 naukę własnej historii i kultury mniejszości ukraińskiej dla uczniów klasy V i VI w wymiarze przewidzianym w załączniku nr 3 do rozporządzenia z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie tożsamości narodowej¹⁹. W tygodniowych rozkładach zajęć poszczególnych klas i oddziałów uwzględniono został określony wymiar godzin, tj.: zajęcia z języka ukraińskiego w wymiarze 3 godzin tygodniowo a historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej w wymiarze 1 godziny tygodniowo²⁰.

Nauki własnej historii i kultury w Szkole nie zorganizowano w trzyletnim okresie nauczania dla czterech uczniów klas gimnazjalnych uczestniczących w zajęciach z języka mniejszości w okresie objętym kontrolą, a w roku szkolnym 2017/2018 również dla uczniów klasy V i VI.

(akta kontroli str. 98-147)

Dyrektor wyjaśnił m.in., że nie zorganizował nauki własnej historii i kultury dla grup gimnazjum, ponieważ rodzice nie złożyli takich wniosków Wskazał, że wnioski, które były złożone dotyczyły nauki języka ukraińskiego, a nie własnej historii i kultury. Dyrektor podał też, iż do grupy międzyklasowej 6-7 uczęszczał

¹⁸ Nauką zorganizowano w grupach międzyklasowych oraz w grupach utworzonych w obrębie jednego oddziału, tj.: - w roku szkolnym 2017/2018 w 4 grupach: dwóch międzyklasowych liczących 7 i 9 uczniów i dwóch utworzonych w obrębie jednego oddziału liczących 7 i 4 uczniów; - w roku szkolnym 2018/2019 w 5 grupach: w dwóch międzyklasowych liczących 3 i 5 uczniów i trzech utworzonych w obrębie jednego oddziału liczących: 6, 6 i 4 uczniów; - w roku szkolnym 2019/2020 w 3 grupach międzyklasowych liczących: 4, 6 i 7 uczniów.

¹⁹ Dla uczniów klasy V i VI w Szkole zorganizowano naukę własnej historii i kultury mniejszości ukraińskiej w grupach międzyklasowych odpowiednio: w 2018/2019 dla 6 uczniów i w 2019/2020 dla 7 uczniów.

²⁰ W roku szkolnym 2018/2019 realizując 25 godzin (w klasie 5 dla 6 uczniów), a w roku szkolnym 2019/2020 realizując 31 godzin lekcyjnych (w klasach 5-6 dla 6 uczniów).

tylko jeden uczeń z klasy szóstej i nie było możliwości zorganizowania nauki tylko dla tego ucznia. Dyrektor oświadczył również, że wspomniany uczeń nosił się już wcześniej z zamiarem rezygnacji z nauki języka ukraińskiego, co uczynił w następnym roku szkolnym, a rodzice poinformowali go, że dziecko nie będzie on dojeżdżał do innej szkoły na naukę własnej historii i kultury.

(akta kontroli str. 148-150)

Analiza szkolnych planów nauczania oraz arkuszy ocen uczniów mniejszości wykazała, że dla uczniów, których rodzice złożyli wnioski o objęcie dziecka nauką języka ukraińskiego, jako języka mniejszości zajęcia z tego przedmiotu zostały włączone – zgodnie z § 2 ust. 5 rozporządzenia z dnia 18 sierpnia 2017 r w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej - do obowiązkowych zajęć edukacyjnych, zaś zajęcia dotyczące historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej - jako dodatkowe²¹.

Zajęcia z języka mniejszości i własnej historii i kultury umieszczono zostały uwzględnione w tygodniowych rozkładach zajęć poszczególnych klas. Zajęcia z historii i kultury mniejszości ukraińskiej były zorganizowane w formie godzin lekcyjnych umieszczonych w planach lekcji.

(akta kontroli str. 151-153, 118, 134, 146)

Dla uczniów należących do mniejszości narodowej w Szkole nie zorganizowano nauki geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość. Szkoła zamieściła informacje na szkolnej tablicy ogłoszeń i na stronie internetowej o możliwości zorganizowania takich zajęć.

Dyrektor wyjaśnił, że mimo przekazywania informacji o możliwości zorganizowania takich zajęć nie było chętnych wśród uczniów.

(akta kontroli str. 79-80, 82-84, 114-117, 131-132, 145, 154)

W latach objętych kontrolą Szkoła w ramach podtrzymanie kultury i tradycji regionalnej uczniów należących do mniejszości ukraińskiej corocznie organizowała:

- wydarzenia „Spotkania z kolędą”, podczas którego przedstawiana jest historia Bożego Narodzenia w języku polskim i ukraińskim, śpiewane są kolędy w obu językach, uczestnicy dzielą się opłatkiem i prośbą (odpowiednik opłatka w religii prawosławnej i grecko-katolickiej);

- wyjazd do sąsiedniej miejscowości Młyny, w celu odwiedzenia grobu kompozytora muzyki do hymnu Ukrainy Mychajło Mychajłowycza Werbyckiego;

- udział w konkursach literackich w języku ukraińskim, organizowanych przez Zespół Szkół nr 2 w Przemyślu.

Szkoła nawiązała również współpracę partnerską ze Szkołą Średnią Nr 2 we Lwowie, w ramach której m.in. uczniowie mniejszości raz w roku wyjeżdżali na Ukrainę, gdzie spotykając się z rówieśnikami mieli możliwość poznania kultury i tradycji Ukrainy²². W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 zorganizowano 3 wyjazdy w ramach współpracy, w których uczestniczyło: 9, 10 i 10 uczniów mniejszości ukraińskiej.

Szkoła nie prowadziła zajęć artystycznych, ani nie organizowała innych zajęć dodatkowych dedykowanych dla uczniów mniejszości. Nie prowadziła również nauczania języka ukraińskiego w formie międzyszkolnego punktu nauki.

Dyrektor wyjaśnił, że nie było zorganizowanych takich zajęć, gdyż nie było zainteresowania nimi ze strony rodziców ani uczniów mniejszości ukraińskiej.

(akta kontroli str. 155-166)

²¹ Badaniem objęto w roku szkolnym 2017/2018 – 27 uczniów, w roku szkolnym 2018/2019 – 24 uczniów i 2019/2020 – 16 uczniów.

²² Współpracę sformalizowano podpisując w dniu 18.12.2018 r. Porozumienie o nawiązaniu współpracy.

7. Zgodnie z art. 22a ust. 6 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²³ Dyrektor, po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Pedagogicznej dopuszczał do użytkowania szkolne zestawy programów nauczania, które zawierały m.in. autorskie programy nauczania języka ukraińskiego oraz historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej²⁴.

(akta kontroli str. 167-228)

8. Wszystkim uczniom mniejszości ukraińskiej zapewniono podręczniki do nauczania języka ukraińskiego oraz własnej historii i kultury²⁵. Ze względu na brak podręczników i materiałów edukacyjnych z języka ukraińskiego, dostosowanych do aktualnej podstawy programowej uczniowie korzystali z podręczników wybranych przez nauczycieli, dopuszczonych do „starej” podstawy programowej²⁶. Do nauki własnej historii i kultury mniejszości ukraińskiej wykorzystywano publikacje pozyskane w ramach współpracy ze szkołą we Lwowie²⁷.

(akta kontroli str. 229-243)

9. W okresie objętym kontrolą w Szkole nauczanie języka ukraińskiego, jako języka mniejszości oraz historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej prowadziło dwóch nauczycieli²⁸. Posiadali oni wykształcenie zgodne z wymogami określonymi w § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁹.

(akta kontroli str.244-247)

10. Dyrektor Szkoły wypełniał obowiązki w zakresie zapewnienia doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących zajęcia z języka ukraińskiego i własnej historii i kultury mniejszości ukraińskiej.

Dyrektor wyjaśnił, że na początku roku szkolnego zbierał od nauczycieli propozycje zagadnień, z których chcieliby mieć zorganizowane szkolenia. Przedstawiał je we wrześniu na spotkaniu organizowanym dla dyrektorów przez Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie Oddział w Przemyślu³⁰. Pod koniec każdego miesiąca po otrzymaniu mailowo oferty szkoleń z PCEN przysyłał ją do wykorzystania nauczycielom. Informację o szkoleniach umieszczał również na tablicy ogłoszeń w pokoju nauczycielskim. W latach 2017-2020 dwóch nauczycieli prowadzących zajęcia dla uczniów mniejszości uczestniczyło łącznie w 8 konferencjach i warsztatach zorganizowanych przez Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie Oddział w Przemyślu³¹. Były to szkolenia bezpłatne.

²³ Dz.U. z 2019. poz.1481, ze zm.

²⁴ Autorskie programy nauczania opracowane zostały przez nauczyciela języka ukraińskiego i własnej historii i kultury, tj.: program nauczania języka ukraińskiego dla gimnazjum dopuszczony do użytkowania przez Dyrektora w dniu 1 września 2009 r., program nauczania języka ukraińskiego dla I i II etapu nauczania opracowany został w sierpniu 2017 r., a zatwierdzony i dopuszczony do użytkowania przez Dyrektora Szkoły w dniu 1 września 2017 r, autorski program nauczania własnej historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej opracowany został w sierpniu 2018 r, a zatwierdzony i dopuszczony do użytkowania przez Dyrektora Szkoły w dniu 3 września 2018 r.

²⁵ Badanie przeprowadzono na podstawie podręczników obowiązujących w Szkole w roku szkolnym 2019/2020.

²⁶ W grupie międzyklasowej 1-2 wykorzystywano podręcznik „Ridna mowa. Elementarz do nauki języka ukraińskiego dla klasy I cz. I, II i II, Wydawnictwa WSIP z 2009 r oraz „Podręcznik do nauki języka ukraińskiego” Wydawnictwa WSIP z 1996 r, w grupie międzyklasowej 3-4 oraz 5-6 wykorzystywano „Podręcznik do nauki języka ukraińskiego Wydawnictwa WSIP 1999 r., 2001 r. i 2002r., dla klasy III, IV, V i VI Wydawnictwa WSIP.

²⁷ W grupie międzyklasowej 5-6 wykorzystywano m.in. książki: „Historia Ukrainy” Wydawnictwa Proswita z 1991 r., „Wstęp do historii kl. 5” Wydawnictwa Geneza z 2018 r. (1 egzemplarz + wersja elektroniczna) oraz Atlas historyczny Ukrainy, Wydawnictwa Mapa z 2007 r.

²⁸ W roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 nauczyciel dyplomowany filologii ukraińskiej, a w roku szkolnym 2019/2020 nauczyciel stażysta filologii ukraińskiej.

²⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1289.

³⁰ Dalej: PCEN.

³¹ Nauczyciel dyplomowany uczyący w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2020 oraz w bieżącym roku szkolnym uczestniczył w 2 konferencjach i 2 warsztatach, tj.: „Dialog międzykulturowy w służbie tradycji” (19.05.2017 r.), „Wdrażanie nowej podstawy programowej 2017- język ukraiński” (19.05.2017 r.), „Konstruowanie standaryzowanych testów osiągnięć szkolnych”

Dyrektor wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą nauczyciele nie składali wniosków o dofinansowanie kosztów szkoleń, w związku z tym nie było takich wniosków do organu prowadzącego.

Dyrektor nie występował do kuratora oświaty ani PCEN o pomoc w zakresie wspomagania nauczyciela języka mniejszości w tworzeniu programów nauczania, gdyż Szkoła miała opracowane autorskie programy do nauczania języka mniejszości oraz własnej historii i kultury.

(akta kontroli str.248-264)

11. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 zajęcia z języka ukraińskiego, jako zajęcia z języka mniejszości ujęte były w dwóch dziennikach³² prowadzonych na podstawie § 11 ust. 1 rozporządzenia z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie dokumentacji przebiegu nauczania. W roku szkolnym 2018/2019 w dzienniku tym ujmowano również zajęcia z historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej.

Dyrektor wyjaśnił, że: *zajęcia zostały umieszczone w odrębnych niż lekcyjne dziennikach zajęć przez pomyłkę. Od roku 2019/2020 zajęcia z języka ukraińskiego ujmowane są we właściwych dziennikach.*

W roku szkolnym 2019/2020 zajęcia z języka ukraińskiego i zajęcia z historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej ujmowane były w dziennikach lekcyjnych prowadzonych na podstawie § 8 ust. 1 ww. rozporządzenia³³. (szerzej w sekcji: stwierdzone nieprawidłowości)

Dyrektor wyjaśnił, że: *zajęcia z własnej historii i kultury zostały umieszczone w dziennikach lekcyjnych, aby nie tworzyć dodatkowych dzienników dla uczniów, którzy na te zajęcia uczęszczają. W arkuszach ocen zajęcia z własnej historii i kultury wykazano, jako zajęcia dodatkowe.*

(akta kontroli str. 265-271)

12. W okresie objętym kontrolą oceny klasyfikacyjne z nauki języka ukraińskiego, jako języka mniejszości oraz z historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej były umieszczane w arkuszach ocen uczniów. Oceny z języka ukraińskiego wpisywano w części obowiązkowych zajęć edukacyjnych, a oceny z historii i kultury mniejszości narodowej ukraińskiej w części dodatkowych zajęć edukacyjnych³⁴.

(akta kontroli str. 151-153, 272-273)

13. W Statucie Szkoły określono zadania biblioteki w zakresie podtrzymania tożsamości narodowej i językowej uczniów należących do mniejszości m.in. poprzez pomoc uczniom w doborze wydawnictw wzbogacających znajomość języka mniejszości, informowanie o nowych nabytkach, czy organizowanie działań rozwijających wrażliwość kulturową i społeczną oraz prowadzenie form inspiracji czytelniczej takich jak konkursy. W okresie objętym kontrolą biblioteka szkolna zapewniała rozwój wrażliwość kulturowej i społecznej uczniów mniejszości, organizując konkursy, akcje czytelnicze, wystawy, i tak w roku szkolnym:
- 2017/2018 zorganizowano „Kącik miłośników książek” z okazji „Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci”, w którym znalazły się książki m.in. w języku ukraińskim;

(18.03.2019 r.), „Edukacja przez całe życie w kontekście nauczania języka ukraińskiego w Polsce” (22-23.10.2020 r.). Nauczyciel stażysta uczący w roku szkolnym 2018/2019 uczestniczył w 3 warsztatach i 1 konferencji, tj.: „Wybór tekstów kultury na lekcje języka ukraińskiego – analiza i interpretacja” (16.09.2019), „Szkoła przygotowująca do życia w XXI wieku” (25-27.10.2019), „Metoda kart przyjaźni – wspieranie umiejętności komunikacyjnych” (26.02.2020), „Lekcje języka ukraińskiego na odległość z wykorzystaniem IT” (28.04.2020).

³² Dokonano oględzin 2 dzienników, z lat szkolnych 2017/2018 (prowadzony dla 27 uczniów) i 2018/2019 (prowadzony dla 24 uczniów), w których zapisywano zajęcia z języka ukraińskiego dla wszystkich grup nauczanych w danym roku.

³³ Dokonano oględzin 6 dzienników w roku szkolnym 2019/2020 prowadzonych dla klas 1-6 (prowadzonych dla 16 uczniów).

³⁴ Badaniem objęto arkusze ocen z roku szkolnego 2017/2018 dla 27 uczniów z roku szkolnego 2018/2019 dla 24 uczniów, z roku szkolnego 2019/2020 dla 16 uczniów (1 uczeń wypisany w roku szkolnym nie miał ocen na arkuszu z tych przedmiotów).

– 2019/2020 zorganizowano konkurs „Podróże po ukraińskiej literaturze oraz wystawę „Wybierz książkę dla siebie”, zawierającą książki pozyskane w ramach Narodowego Programu Czytelnictwa, wśród których znalazły się m.in. książki w języku ukraińskim i angielskim.

Dyrektor oświadczył, że w każdym roku szkolnym w ramach akcji „Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom” czytane są książki, również w języku ukraińskim przez nauczycieli, starszych uczniów i osoby zaproszone spoza Szkoły.

W dniu 25 września 2019 r. Szkoła zakupiła do biblioteki szkolnej 12 książek w języku ukraińskim za kwotę 500 zł³⁵.

(akta kontroli str. 25-26, 274-279)

14. W planach pracy Szkoły nie uwzględniano przedsięwzięć z udziałem przedstawicieli organizacji mniejszości ukraińskiej, natomiast w okresie objętym kontrolą organizacje takie uczestniczyły w wydarzeniach organizowanych dla uczniów mniejszości ukraińskiej.

Dyrektor wyjaśnił, że nie było takiego formalnego współdziałania, gdyż organizacje mniejszości ukraińskiej o to nie wnioskowały. Szkoła zapraszała jednak przedstawicieli Związku Ukraińców w Polsce Koło w Kalnikowie na organizowane przez siebie wydarzenia jak „Spotkanie z kolędą”, a uczniowie Szkoły należący do mniejszości ukraińskiej występowali i nadal występują w Zespole Tanecznym „Kalina” utworzonym przy tym Kole.

(akta kontroli str. 280-297)

15. W okresie objętym kontrolą wysokość wydatków ponoszonych w związku z realizacją zadań na rzecz uczniów należących do mniejszości ukraińskiej wynosiła³⁶:

- w roku szkolnym 2017/2018 - 61 072 zł, w tym na realizację zajęć z języka ukraińskiego 59 212 zł; wycieczkę uczniów mniejszości na Ukrainę - 1 860 zł;

- w roku szkolnym 2018/2019 – 65 168 zł, w tym na realizację zajęć z języka ukraińskiego oraz własnej historii i kultury 63 518 zł, wycieczkę uczniów mniejszości na Ukrainę -1 650 zł;

- w roku szkolnym 2019/2020 (do 30 czerwca) – 68 614 zł, w tym na realizację zajęć z języka ukraińskiego oraz własnej historii i kultury 66 514 zł, zakup książek w języku ukraińskim – 500 zł, wycieczkę uczniów mniejszości na Ukrainę – 1 600 zł.

Dyrektor oświadczył, że w wydatkach trudno wyodrębnić koszty związane z realizacją zadań na rzecz uczniów należących do mniejszości narodowej. W okresie objętym kontrolą uczniom mniejszości ukraińskiej nie udzielono za pośrednictwem Szkoły pomocy materialnej, innej niż udzielana na zasadach ogólnych uczniom bez względu na pochodzenie narodowościowe. Zadania realizowane na rzecz uczniów mniejszości nie były finansowane ze środków innych niż subwencja oświatowa.

(akta kontroli str.298- 313)

16. Szkoła zapewniła realizację zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej i językowej uczniów należących do mniejszości ukraińskiej w okresie zagrożenia zarażeniem COVID-19. Informacje o zasadach i formach kształcenia na odległość umieszczone były na stronie internetowej Szkoły. Dyrektor oświadczył, że przekazywali je również wychowawcy, a w przypadku uczniów uczestniczących w zajęciach z języka mniejszości narodowej, także nauczyciel prowadzący te zajęcia.

W okresie nauki zdalnej nie ograniczono wymiaru zajęć dla uczniów mniejszości narodowej. Dyrektor oświadczył, że przy planowaniu nauki zdalnej wykorzystywał

³⁵ Wydatkowano na to środki z budżetu szkoły na rok 2019.

³⁶ Wydatki uwzględniały również środki pochodzące z części oświatowej subwencji ogólnej.

materiały i informacje publikowane na stronach MEN i Ministerstwa Cyfryzacji³⁷. Do realizacji zajęć dla uczniów mniejszości takich materiałów nie było.

Zajęcia z języka ukraińskiego, jako języka mniejszości oraz własnej historii i kultury realizowano przekazując uczniom materiały z wykorzystaniem poczty elektronicznej.

Dyrektor dokonywał analizy stanu sprzętowego i możliwości zdalnego nauczania uczniów należących do mniejszości ukraińskiej. Dyrektor oświadczył, że wszyscy rodzice potwierdzili, za pośrednictwem wychowawców, że posiadają niezbędny sprzęt i dostęp do sieci Internet, umożliwiający zdalną naukę ich dzieci. Nauczyciele weryfikowali to również telefonicznie kontaktując się z rodzicami, w przypadku, gdy uczeń spóźniał się z wykonaniem zadanej pracy.

Szkoła pozyskała w ramach projektu „Zdalna szkoła” w dniu 12 czerwca 2020 r. 6 komputerów przenośnych i 9 tabletów. W ramach projektu „Zdalna szkoła+” w dniu 26 października 2020 r. pozyskano 11 komputerów przenośnych. Ww. sprzęt, w związku z przejściem na zdalne nauczanie w roku szkolnym 2020/2021 - po rozpoznaniu potrzeb, przydzielono do wykorzystania m.in. nauczycielowi języka mniejszości i własnej historii i kultury mniejszości ukraińskiej (1 komputer przenośny), trzem uczniom mniejszości ukraińskiej (1 komputer przenośny i 2 tablety).

W okresie objętym kontrolą (w tym podczas nauczania zdalnego w związku z COVID-19) rodzice uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości oraz własnej historii i kultury nie zgłaszali problemów dotyczących dostępu do nauczania ich dzieci³⁸.

(akta kontroli str. 314-349)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W SIO w roku szkolnym 2019/2020 potwierdzono do Urzędu Gminy w Stubnie dane dotyczących uczniów mniejszości ukraińskiej, bez ich sprawdzenia. W ten sposób nie zrealizowano rzetelnie wymogu w art. 50 ust. 6 pkt 1 i 2 ustawy o SIO.

Dyrektor wyjaśnił, że: *na prośbę Urzędu Gminy w Stubnie o weryfikację danych w SIO potwierdziłem telefonicznie ich prawdziwość bez dodatkowego sprawdzenia, będąc przekonany, że są właściwe. Nie potrafię podać przyczyny powstania tych rozbieżności.*

NIK zwraca uwagę, że w wyniku nierzetelnego wypełnienia obowiązku określonego w ustawie o SIO, Gmina Stubno otrzymała kwotę części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, naliczoną wagami dla uczniów należących do mniejszości narodowej lub etnicznej na 14 uczniów zamiast na 16 uczniów.

(akta kontroli str.67-68, 76-78)

2. Nie zorganizowano w trzyletnim okresie nauczania nauki własnej historii i kultury, dla uczniów klas gimnazjalnych uczestniczących w zajęciach z języka mniejszości, mimo takiego obowiązku wynikającego z § 8a w związku z § 1 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej.

³⁷ Wykorzystywano m. in.: Nauka zdalna podczas zawieszenia zajęć w szkołach - rekomendacje dla nauczycieli i dyrektorów, informacja z MEN: Przygotowanie do organizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, Lekcje z Internetu – rusza serwis gov.pl/zdalnelekcje, dostępne na stronach rozporządzenia RM i MEN i inne, zalecenia GIS.

³⁸ W skoroszybie skarg i wniosków nie odnotowano w latach szkolnych 2017/2018-2019/2020 skarg dotyczących nauczania języka mniejszości oraz własnej historii i kultury.

Dyrektor wyjaśnił, że: *nie zorganizowałem nauki własnej historii i kultury dla grup gimnazjum, gdyż nie było takich wniosków od rodziców. Wnioski, które były złożone dotyczyły nauki języka ukraińskiego, a nie własnej historii i kultury.*

(akta kontroli str. 98-150)

NIK zwraca uwagę, że w świetle przepisów § 1 ust. 1 oraz § 2 ust. 1 i 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej, w momencie złożenia przez rodzica wniosku, o którym mowa w § 1 ust. 1 ww. rozporządzenia, uczeń zostaje objęty nauczaniem języka mniejszości i jednocześnie jego uczestnictwo w zajęciach własnej historii i kultury danej mniejszości staje się obowiązkowe.

3. W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 nie przestrzegano zasad dokumentowania przebiegu nauki języka ukraińskiego oraz zajęć z własnej historii i kultury określonych odpowiednio w § 8 ust. 1 i w § 11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji. W związku z powyższym zajęcia z języka ukraińskiego, mimo iż były zajęciami obowiązkowymi w ww. okresie, ujmowano w dziennikach dodatkowych. W roku szkolnym 2019/2020 zajęć z własnej historii i kultury jako dodatkowych nie ujmowano w dziennikach prowadzonych na podstawie § 11 ust. 1 ww. rozporządzenia, zapisując je w dziennikach lekcyjnych.

Dyrektor wyjaśnił, że: *zajęcia zostały umieszczone w odrębnych niż lekcyjne dziennikach zajęć przez pomyłkę. (...) Zajęcia z własnej historii i kultury zostały umieszczone w dziennikach lekcyjnych, aby nie tworzyć dodatkowych dzienników dla uczniów, którzy na te zajęcia uczęszczają.*

(akta kontroli str. 265-271)

OCENA CZĄSTKOWA

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Rzetelne sprawdzanie danych w SIO dotyczących liczby uczniów mniejszości ukraińskiej przed potwierdzeniem gminie ich prawdziwości.
2. Ujmowanie zajęć z własnej historii i kultury mniejszości ukraińskiej jako dodatkowych w przeznaczonych do tego dziennikach prowadzonych na podstawie § 11 ust. 1 rozporządzenie z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie dokumentacji przebiegu nauczania.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 9 grudnia 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

Kontroler
Edyta Niegowska-Buko
Główny specjalista kontroli
państwowej

*p.o. WICEDYREKTORA
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
z up. /-/
Robert Łukasz*

/-/

Stefan Gados
Doradca techniczny

/-/